

Hva skal til for å knekke korn-koden?

2024-08-07

Optional[© Nationen]

Alle artikler er beskyttet av lov om opphavsrett til åndsverk. Artikler må ikke viderefremmes utenfor egen organisasjon uten godkjenning fra Retriever eller den enkelte utgiver.

Les artikkelen ved å klikke her.

NATIONEN

Onsdag 7. august 2024

MOTKULTUR 3

MOTKULTUR KOMMENTAR

Det krever politisk vilje å hegne om og revitalisere kanaliseringspolitikken. Mathveten må dyrkes der det er geografisk og klimatisk mulig.

FOTO: MARIANN TVETE

Hva skal til for å knekke korn-koden?

«Alle» vil at vi skal bake brød med norsk i stedet for utenlandsk mjøl. Kanaliseringspolitikken må revitaliseres.

Når treskeren kjøres fram og kornhøsten står for døra, er det ikke bare bonden som er spent. Med mål om at 90 prosent av kornet nordmenn spiser skal være norsk, bør også politikere og hele verdikjeden krysse fingre for en god sesong.

FJORÅRET BLE begredelig. En knusktørr forsommer ble avløst av uværet «Hans», som la åker og eng i viktige kornområder på Østlandet under vann. 2023 ble den verste kornhøsten på mange år, landet sett under ett. Avlinger nådde ikke kravene til matkorn, og tunge treskere ga skader på søkkvåte jorder.

MED PRISFORSKJELL på rundt ei krone, har det stor betydning for bondens lommembok om kornkvaliteten klassifiseres til menneskemat eller førkorn. Den merkbare økonomiske forskjellen må være der, ellers vil

bonden for sikkerhets skyld satse på sistnevnte.

FØRKORN ER mindre avhengig av optimalt høstvær og krever mindre av gjødsling, sprøyting, tørking og lagring - altså lavere kostnader på innsatsfaktorer. Lønnsomhet i matkornproduksjon må derfor sikres, eksempelvis gjennom tilskudd fra staten på 47 øre per kilo matkorn, på plass i jordbruksavtalen fra 1. juli i år.

REGJERINGA ER villig til å legge penger i potten for å innfri Stortingsmelding 11. Allerede er vi nesten hundre prosent selvforsynt med havre, bygg og rug. Det er hvete det står på.

KOMMER VI opp på 90 prosent mathvete, vil det øke sjølforsyninga med 4,6-5,7 prosent. Bare gjennom mer dyrking og påfølgende konsum av mathvete, kan altså det overordna målet om 50 prosent norsk sjølforsyning oppnås, ifølge Matkornpartnerskapet.

VERDIKJEDEN ER enige om målet - et utgangspunkt som bør trykke kornbondens økonomi. Men en rekke andre faktorer spiller inn. Politikken må tilpasses, flere deler av bransjen må involveres, påpekte Matkornpartnerskapet i fjorårets rapport Markedet for norsk mat-

korn. Hvis ikke vil egendekning av matkorn bli liggende på 50-60 prosent, der nivået har vært siden 2010.

PLANTEFØREDLING, AGRONOMI og prosesseteknologi gir stadig bedre verktøy for å øke bruken av norske råvarer. Graminor er blant dem som bidrar til forskning på norske mathvetesorter og utvikling av robuste kornplanter, skapt for norsk klima, motstandsdyktige mot tørke, flom og endringer. Samtidig sikres stadig bedre bakeegenskaper.

MØLLER OG bakere må overbevises om at norsk mathvete holder nødvendig kvalitet. Informasjon og kunnskap må nå forbrukerne, så de kan oppsøke Nyt Norge-merket i stedet for å kjøpe importert halvfabrikata av brød og baller (RÅK) som de i villfarelse tror er basert på norsk korn og arbeidskraft.

LANDBRUKS- OG matminister Geir Pollestad (Sp) kan neppe få alt han ønsker seg. I et svar til MDGs Rasmus Hansson i april i år presiserer ministeren at regjeringa vil styrke jordbrukets konkurransekraft mot import «lik at etterspurnaden etter norske jordbruksvarer aukar».

POLLESTAD PRESISERER også «at korn vert nytta til for et ver-

ken mindreverdige eller svin», siden regjeringa også vil «auke andelen norskproduserte råvarer i kraftfôr til husdyr frå 55 til 70 pst. innan 2034». Det er en aldri så liten målkonflikt - sjøl om Pollestad sikkert vil parete med at det må gå an å ha to tanker i hodet samtidig.

EN NORSK matkornandel på 90 prosent om seks år er «en høy ambisjon, men etter vår vurdering mulig», skrev Ivar Pettersen og Christian Anton Smedshaug i Agri Analyses utredning «Økt norskandel av matkorn» i 2022. Hvis hele verdikjeden jobber koordinert, fra kornmottak til butikk. Og hvis kostnaden ved nedbygging av matjord blir høyere.

MYE AV det som tidligere var store kornjorder i Norge, brukes i dag - om det ikke er forsvunnet under asfalt og næringsbygg - til å dyrke gras. I kommuner som Søndre Land, Gjøvik, Skien, Gran og Kongsberg har nedgangen vært på over 20

prosent på 20 år. Det er særlig i randsone i fruktbare kornområder at arealene går ned. En smart bonde vil alltid gjøre det som lønner seg mest.

KOSTHOLDSDEBATTEN ER også utfordrende fordi en dreining bort fra kjøtt fra beitedyr, over mot kylling og svin, øker behovet for førkorn, norsk eller importert. Mens beitedyra utnytter utmark, bør innmark forbeholdes matkornproduksjon - der det er mulig. Mer kylling er neppe svaret hvis målet er økt sjølforsyning.

DET KREVER politisk vilje å hegne om og revitalisere kanaliseringspolitikken. Mathveten må dyrkes der det er geografisk og klimatisk mulig i Norge; nær Oslofjorden og Mjøsa, i Innlandet, Akershus, Østfold, Buskerud og Vestfold. Der ligger nøkkelen.

SÅ VIL de nærmeste ukene gi fasiten for kornhøsten 2024 og hva slags mjøl vi skal bake med framover.

NATIONEN PÅ ØRET

Anne Ekornholmen
Politisk redaktør i Nationen

Anne leser denne kommentaren i «Nationen på øret». Finn den der du hører podkast, eller på nationen.no